

The Records of American Business, The Society of American Archivists, Chicago 1997.

Društvo američkih arhivista iz Čikaga, SAD, objavilo je 1997. prvo izdanje knjige o američkom poslovnom gradivu. Urednik knjige je James M. O'Toole, izvanredni profesor povijesti na Sveučilištu Massachusetts u Bostonu. Knjiga sadrži 14 radova/eseja raznih autora (arhivista, arhivskih savjetnika, profesora), čiji su kratki životopisi dani na kraju knjige. Knjiga je opremljena kazalom, predgovorom urednika te uvodom Francisa X. Blouina, mlađeg, profesora povijesti i bibliotekarstva na Sveučilištu Michigan.

Predgovor urednika izvrstan je esej i šteta je što se čitateljima ovog prikaza ne može predočiti u potpunosti. Urednik naglašava kako se svi arhivisti suočavaju s istim problemima – preobimno gradivo, zaštita privatnosti, promjena uloge dokumenata u društvu, kao i promjena prirode samih zapisa. Svi se arhivisti suočavaju s problemom položaja arhivskog programa u odnosu na aktivnost organizacije čije gradivo trebaju pohranjivati, zadovoljenja informacijskih potreba te organizacije, da li smjestiti dokumente u interni, vlastiti arhiv ili ga pohraniti u vanjskoj, specijaliziranoj ustanovi, dokumentiranje samog fenomena poslovanja, dostupnost gradiva, čuvanje poslovne tajne, troškovi pohrane. Ne postoji univerzalno rješenje za navedene probleme. Posebno je pitanje pitanje vrednovanja gradiva, gdje je uloga arhivista sve aktivnija, posebice zbog količine i kompleksnosti modernog gradiva. Stvaraju se nove metode vrednovanja: od funkcionalnog vrednovanja do mišljenja kako je vrednovanje "umjetnost" – instinkt koji arhivist stječe isključivo praksom ili mistično šesto čulo. Urednik zagovara raspravu o vrednovanju, testiranje nekoliko modela vrednovanja, te "cvjetanje tisuću cvjetova vrednovanja". Na stvaranje, korištenje i pohranu gradiva utječe i moderna računalna tehnologija. Arhivisti, koji su se naučili raditi s konvencionalnim dokumentima, moraju se prilagoditi elektroničkim zapisima, kao i uporabi računala u svom radu. Moderna tehnologija dovodi i do redefiniranja pojma "korisnika", a arhivi koji su u biti uslužna djelatnost, trebaju se više otvoriti i demokratizirati. Arhivisti poslovnih arhiva, budući da se prvi suočavaju s navedenim problemima, mogu svojim iskustvom i radom pomoći drugim arhivistima. Arhivisti poslovnih arhiva rade u okruženju koje je tržišno i profitno motivirano, što može biti i te kako dobra poduka drugim arhivistima. Moderno se društvo nalazi u fazi promjena sličnoj onoj kod prelaska iz pretpovijesnog u povijesno doba. Potrebno je da se svi arhivisti (oni iz internih i oni iz vanjskih arhiva) ujedine u radu na širenju razumijevanja važnosti arhivskog posla, a ne da troše svoju energiju i sredstva u međusobnom natjecanju.

G. Blouin se u uvodu bavi biznisom i američkom kulturom kao arhivskim izazovom. Uvod počinje citatom Calvina Coolidgea, koji tvrdi da je glavni posao ame-

ričkih ljudi biznis. Kroz cjelokupnu američku povijest, poslovne organizacije stvorile su temeljnu infrastrukturu pomoću koje se distribuiraju roba i usluge, s time da u zadnjih nekoliko desetljeća poduzeća uvelike utječu na područja kulture, vrijednosti i na društvenu organizaciju. Poduzeća oblikuju tržište, a ne tržište njih. Unatoč tom ogromnom utjecaju, o poduzećima se malo zna, što je jednim dijelom posljedica usmjerenosti akademske povijesti na druge teme (politika, religija itd.), a dijelom posljedica malog broja izvora. Biznis je stvorio nove poslove i znanosti: marketing, oglašavanje, radio, TV itd. Mjesto radnika u nekoj organizaciji definira i njegov društveni status. Globalne komunikacije i transport dovele su do toga da poduzeća ne prenose samo robu i usluge, već i sustav vrijednosti. U širem smislu riječi, biznis je institucija koja definira kulturu i vrijednosti. U užem smislu riječi biznis je niz organizacija koje imaju strukturu i cilj usmjeren na prodaju roba i usluga. Kod rada s poslovnim arhivima, arhivisti se susreću s tri izazova: vrednovanje, korištenje i tehnologija. Poslovno gradivo je privatno, što znatno otežava zadaću arhivista da prikupe vjerodostojno gradivo.

Radovi objavljeni u knjizi opisuju trenutno stanje poslovnog gradiva i arhivske programe njegove zaštite iz perspektive arhivista koji rade u (internim) arhivima koji se nalaze unutar samih poslovnih organizacija, kao i iz perspektive arhivista koji rade u arhivima koji nisu dio neke od poslovnih organizacija. Michael Nash, iz Hagley muzeja i knjižnice u Wilmingtonu, Delaware, piše o povijesti biznisa i arhivskom radu: promjenama u izvorima i paradigmama. Marcy G. Goldstein, iz Document Organization Inc., se bavi promjenom uloge internih poslovnih arhiva: od tradicije do fleksibilnosti. Philip F. Mooney, iz Coca-Cola Company, govori o arhivskim mitovima i korporacijskoj realnosti: potencijalnom "buretu baruta". Edward G. Jefferson, Dolores Hanna i Michael Miles, bave se egzekutivom poduzeća i gradivom američkog biznisa. Christopher T. Bear, zaposlen u Hagley muzeju i knjižnici, razrađuje četiri parametra vrednovanja poslovnog gradiva. Bruce H. Brummer, sa Sveučilišta Minnesota, piše o funkcionalnoj analizi u vrednovanju poslovnog gradiva. Mark A. Greene i Todd J. Daniels-Howell, daju praktičan vodič za odabiranje i akviziciju modernog poslovnog gradiva. Richard J. Cox, sa Sveučilišta Pittsburgh, bavi se elektroničkim zapisima, arhiviranjem i korporacijom. James E. Forgerty, iz Povijesnog društva Minnesota, piše o oralnoj povijesti, korporacijskoj kulturi i dokumentaciji biznisa. Ernest J. Dick, zaposlen u Canadian Broadcasting Corporation, usredotočio se na korporacijsku memoriju i vizualno gradivo, a Timothy L. Ericson, sa Sveučilišta Wisconsin-Milwaukee, na korporacijsko gradivo i vanjske dokumente. John A. Flecker, iz Smithsonian instituta, govori o povijesti biznisa kao popularnoj povijesti. Karen Benedict, zaposlena u Winthrop Group Inc., pita se jesu li interni i vanjski arhivi varijacija iste teme. Michael S. Moss i Lesley M. Richmond, bave se poslovnim gradivom iz perspektive globalnog sela.

Kvalitetni radovi, raznolikost stajališta o vrednovanju i korištenju te ponuđenih rješenja, kao i činjenica da se radi o prvoj knjizi koja je nakon dosta godina usmjeren na poslovno gradivo, budućnost poslovnih arhiva, kao i odnos između arhivista i povjesničara biznisa, čine ovu knjigu vrijednom čitanja i prevođenja. Djelo još jednom potvrđuje Društvo američkih arhivista kao profesionalnu udrugu, koja svojim djelovanjem i te kako pridonosi razvoju struke, promicanju njegovog ugleda i kontinuiranom obrazovanju arhivista, zaposlenika vanjskih i internih arhiva.

Živana Hedbeli

Hrvatske biskupije u Garampijevim listićima. Prikaz knjige: Jadranka NERALIĆ, **Priručnik za istraživanje hrvatske povijesti u Tajnom vatikanskom arhivu od ranog srednjeg vijeka do sredine XVIII. stoljeća. Schedario Garampi**, 2 sveska. Izd. Hrvatski institut za povijest. Niz: Biblioteka Hrvatska povjesnica, posebna izdanja. Zagreb 2000, str. 1-468 + 469-962.

U izdanju Hrvatskog instituta za povijest izišla je u nizu "Biblioteka Hrvatska povjesnica" knjiga u dva sveska Jadranke Neralić "Priručnik za istraživanje hrvatske povijesti u Tajnom vatikanskom arhivu od ranog srednjeg vijeka do sredine XVIII. stoljeća. Schedario Garampi". Knjiga donosi u svom glavnom dijelu prijepis listića što ih je nekadašnji vatikanski arhivist Giuseppe Garampi, sa svojim suradnicima ispisao o biskupijama diljem svijeta, na temelju arhivskoga gradiva Tajnoga vatikanskoga arhiva, ali i na temelju dotada objavljenih knjiga. Tim listićima, u njihovom izvornom obliku, služili su se dosada i naši hrvatski povjesničari, a sada će se njima moći služiti u objavljenom obliku. Da bi se razumjela važnost ovih listića, potrebno je najprije nešto napisati o samom Giuseppeu Garampiju i o njegovom nadasve važnom povijesno-arhivističkom radu, koji je danas općenito poznat pod talijanskim nazivom *Schedario Garampi*.

O Giuseppeu Garampiju

Osobom i djelovanjem Giuseppea Garampija bavili su se već mnogi povjesničari, pa o njemu postoji već veliki niz pisanih djela. Pregled istraživanja o G. Garampiju daje nam spisateljica Neralić u uvodnom dijelu knjige, koji pregled završava djelom Umberta Dell'Orto, o papinskom veleposlanstvu u Beču u vrijeme G. Garampija. To je djelo prikazano na hrvatskom jeziku u drugom broju godišnjaka "Tkalčić".¹

¹ S. RAZUM, Josip Garampi, povjesničar i crkveni diplomat, u: *Tkalčić. Godišnjak Društva za povijest Zagrebačke nadbiskupije*, Zagreb, 2/1998, br. 2, str. 273-295.